

compromís: l'ecologisme, que donarà pas, al cap d'un any, al protagonisme de la natura, abstractada. El color, matisat i filtrat en mil gammes, esdevé determinant en l'assoliment del matís. Però hi apareix l'altra cara, la de denúncia: natures embordejades per la mà de l'home. Desembocadures i desguassos infligint l'estigma de la mort al seu entorn. En la segona meitat dels anys setanta, el paisatgisme adquireix carta de naturalesa. De mica en mica, el fibló de la denúncia va obrint una escletxa a la visió esperançada de les coses, com a remolc dels canvis polítics del país. Els colors i el ritme de la composició guarden una aèria harmonia. Els contorns es difuminen en una conjunció de volums que a penes insinuen elements de figuració.

La tercera i darrera etapa (1980-1982) és analitzada per Àlex Susanna. «En aquests moments –assegura– i des de fa ben bé una quinzena d'anys els pinzells li canten a les mans. L'aravaten, se l'enduen impensadament cap a uns camps, uns turons, uns boscos, uns celatges, uns ciutats o uns països, uns àmbits de difícil dir». Per això el poeta i crític l'anomena «època del cant», en què l'autora es deslliura del llast dels compromisos històrics, per transmetre un missatge de radiant lluminositat. Els paisatges i l'home apareixen transmudats, eteris, pristins, dotats d'una delicadesa cristal·lina. Montserrat Vayreda ha remarcat també, en la darrera obra d'Esther Boix, la presència de l'element vegetal ornat d'una multiplicitat de cadències i tons, com reverberats pel miralleig d'una pàtina d'aigua. La subtilitat, el detallisme, la fluctuació de colors i espais són el registre que permet valorar l'alè vital de l'autora. Transparència i complexitat són les qualitats que Àlex Susanna destaca com a característiques d'aquesta darrera etapa, on la visió no s'atura en els sentits sinó que cerca ser intel·lectualitzada. Maria Àngels Anglada expressa ben gràficament aquesta darrera etapa quan diu que els savis, quan van aplicar els raigs X a les teles d'Esther Boix, van descobrir-hi un «pacte amb la primavera i l'alba».

El volum inclou tant una exhaustiva bibliografia de l'obra boixiana com una relació dels llibres i escrits que ella ha publicat entorn de l'art i les seves manifestacions. Finalment, una cronologia, amb documentació gràfica, ressegueix els diversos fets i esdeveniments que han marcat la trajectòria de la il·lustre artista de Llers.

Jordi Pla

Promoció del gos d'atura

GÓMEZ-TOLDRÀ, Salvador
El Gos d'Atura Català.
Ediciones Cinófilas.
La Garriga, 1993, 172 pàgs.

El tema de la protecció de les nostres races no ha tingut un excessiu relleu en la represa cultural. Almenys, no ha merescut tanta atenció com altres qüestions, com el patrimoni artístic o arqueològic, o tot el que fa a les construccions de caràcter històric. «Sintonitzem més amb les pedres que amb la carn?» El gos d'atura català és l'única raça canina catalana oficialment reconeguda, i actualment no té tanta utilitat per a la ramaderia, com per a animal de companyia. El gos d'atura és ja conegut a mants llocs de l'Estat, i fins i tot ha arribat a Mèxic, Perú i Israel. Pensem però, que l'expansió del gos d'atura català ha de ser gradual, a mesura que els exemplars estiguin perfeccionats al màxim, quan tinguin més uniformitat racial. És la normalització que exigeixen tots els productes per a l'exportació.

Salvador Gómez-Toldrà comprèn tot això molt bé. Hi ha persones, com ell, el nom de les quals assegura un exhaustiu i vis-

cut coneixement del tema que tracten. Gómez-Toldrà estima el protagonista del llibre, el gos d'atura. I a més, tot el text li traspu aquest sincer sentiment. L'autor aplega en aquesta obra gran part de la poca informació aprofitable que es troba, junt amb la molta que ell sap, i s'arrisca a ordenar-la tota. *El Gos d'Atura Català*, escrit en castellà, és, en aquest sentit, tot un encert.

El llibre consta de dues parts. La primera («El Gos d'Atura Català en la Història y en la Cinofilia», pàgs. 13-96), s'enceta amb un capítol dedicat als orígens de la raça (pàgs. 13-18), el primer estàndard (pàgs. 19-22) i l'oficial actual (pàgs. 23-26). Alguns capítols estan redactats per criadors especialitzats: Àngel Jorba, Josefina Gómez-Toldrà, Jordi Carulla, Elena Colls, Agustí Tonietti, M. Carne Bartra... Hi ha moltes dades inèdites, fruit de l'ampli coneixement de l'autor sobre aquest tema. També s'hi reflecteixen els concursos de gossos i ramats. El tema històric hi és amplament documentat. Hi ha, això sí, una certa sensació de que el lector ja està familiaritzat amb el món cinòfil i, més concretament, amb el món en què es mou l'autor. L'aparent barreja d'informació –aquí una relació de campions d'Espanya, allà una relació de criadors...– sembla respondre més a un haver anat abocant tot el que l'autor sap –i que no és poc– sobre el tema–.

La segona part («El Gos d'Atura Català, Perro de Trabajo», pàgs. 99-110) és dedicada als concursos de Castellar de N'Hug i de Ribes de Freser, i a la funcionalitat pastoral de la raça. Segueix un bigarrat apèndix: «El Gos d'Atura Cerdà» (pàgs. 113-119) –i altres varietats–, «El Club del Gos d'Atura Català de España» (pàgs. 121-122), una conclusió, «Por qué he escrito este libro?» (pàgs. 123), una taula de «Vencedores de las Monográficas del Club» (pàgs. 124-125), clubs de la raça (pàg. 126), bibliografia (pàgs. 127-128) –ordenada cronològicament–, afixos de la raça i denominacions

APPENDIX II

LE BERGER CATALAN (EL GOS D'ATURA CATALÀ)

Resumè de l'oeuvre: Salvador Gómez-Toldrà
Traduction: Paquita Kriens

en altres llengües (pàg. 129), i terminologies i abreviatures emprades (pàg. 130). Clou l'apèndix una relació dels arbres genealògics dels campions d'Espanya (pàgs. 131-160). Tanca el llibre un resum en francès de tot el tema («Le Berger Catalan», pàgs. 163-169).

Lectura interessant en molts sentits. Trobem que les col·laboracions que s'hi ha inclòs, d'altres autors, són valuoses puix que, ultra aportar dades complementàries, reforcen la sensació –sensació que correspon al que de fet existeix– que hi ha jutges especialistes de la raça, que la coneixen des de sempre, i alguns dels quals han viscut el seu perfeccionament i la seva promoció actual. Els arbres genealògics del final de l'apèndix, a més del seu valor intrínsec poden ajudar, a més d'un, a creure en els «papers», en la importància dels registres.

L'explicació de la gestió del llibre genealògic sí que es troba a faltar, sobretot per la complexitat que representa l'existència d'entitats col·laboradores, registres definitius, auxiliars i de naixement, etc. Al nostre parer, a més, faltaria una petita disquisició sobre la displàsia de maluc, que és una afecció corrent en els gossos d'aquesta raça. Atès que a l'obra hi ha col·laborat algun veterinari, incloure

aital informació no hagués suposat gaire càrrega de més per a l'autor. Una major extensió pel que fa als defectes hagués estat també desitjable. Esmentem alguns defectes corrents: ulls clars, manca de pigmentació, taques blanques, cua enroscada sobre el llom, manca d'esperons, prognatismo, monorquídia i criptorquídia. En aquest sentit l'autor coixejja lleugerament, –i probablement per l'origen de la seva formació– en temes més «científics», en el sentit de demanar una informació més tècnica. Però si no ho coneix no hi entra, defuig del tòpic i del mer trasllat d'allò ja publicat. Gómez-Toldrà sí que ha aportat tot el que sap, i –com a especialista que és– no dubta a matisar aspectes concrets. Gràcies a ell, queda ben clar que res no és mai perfecte, i que cal un constant perfeccionament per a què la raça sigui cada cop més útil, més «fina» i acceptada. Gómez-Toldrà no dogmatitza: exposa i discuteix. I sempre en un llenguatge molt entenedor –una mica fosc en sigles–, però amè. La lectura es fa d'una tirada.

Les il·lustracions, gran part en color, són excel·lents. La majoria són fetes pel propi autor. En trobem a faltar alguna del gos d'atura cerdà –només n'hi ha una a la pàgina 9, «Prólogo», en què surt retratat

«El autor con uno de sus perros (...), Gos d'atura cerdà».

Finalment, pel que fa a la bibliografia, trobem a faltar algunes obres de recerca pura que –encara que no s'haguessin buidat– s'haguessin hagut d'esmentar: l'article «Genetic relationships in Spanish dog breeds», de J. Jordana i altres, publicat el 1992 –i precisament a la tesi doctoral de Jordana hi ha interessants aportacions del gos d'atura–, o la «Miscel·lània Gos d'Atura» que va dedicar la Revista de l'Institut Català de St. Isidre l'any 1988. També ha estat una relliscada no incloure-hi ni la creació del llibre genealògic ni la seva reglamentació, aprovats respectivament els anys 1989 i 1990.

Llibres d'aquesta mena permeten –fugint de tecnicismes– arribar a un públic ampli, i al mateix temps exposar amb objectivitat molt de material que potser es perdria. Material que s'arrela a principis fermes i, sobretot, objectius, i que, organitzat en una sistemàtica rigorosa, permet, finalment, protegir i promoure aquesta raça autòctona: el gos d'atura català.

Teresa Vilaró
Pere-Miquel Parés

novetats – novetats – novetats – novetats

ALOY, David; LLEONART, M. Mercè. *Puigsacalm-Bellmunt*. Barcelona, Montblanc-Martín, 1993, 102 pàg.

Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, vol. 26. Figueres, 1993, 406 pàg.

ANTÓN, Javier; JIMÉNEZ, Montse. «Santiago Sobrequés: vida i obra», dins *Manuscrits*, 12 (1994), pàg. 357-366.

CALVO i CALVO, Lluís. *Tomàs Carreras i Artau o el temps de l'etnologia catalana*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994, 214 pàg.

CERVERA i BERTA, Josep Ma. *Un atleta de Crist. Mn. Evarist Feliu i Soler*. Girona, Seminari Diocesà, 1993, 80 pàg.

CORNELLÀ, Pere; CUFÍ, Quim. *Peripècies a la ciutat enrevessada*. Girona, Universitat, 1994, 140 pàg.

DURAN, Xavier. *El nacionalisme a l'era tecnològica*. Barcelona, Edicions 62, 1993, 218 pàg.

GALLARDO SÁNCHEZ, Joan. *El joc de la botifarra*. Olot, Edicions el Bassegodà, 1993, 60 pàg.

MARQUÈS, Josep Ma. *Canònica de Santa Maria de Vilabertran*. Barcelona, Curial, 1993, 62 pàg.

MORENTE, Francisco. *Toleiman*. Girona, 1994, 276 pàg.

Papers del Montgrí, 11. Sant Andreu: 600 anys de fira pagesa. Museu del Montgrí i del Baix Ter, s.a., 78 pàg.

PERNAU, Josep. *De Campdevàrol a Laos*. Memòries d'un català funcionari internacional. Barcelona, Pòrtic, 1994, 230 pàg.

SANZ BOTEY, José Luis. «Centro Cultural "Escoles Velles" de Begur. Repensando una intervenció», dins *Quaderns Científics i Tècnics*, 5 (1993), pàg. 205-210.

Taller d'Història: *Maçanet de la Selva*. Girona, Diputació i Caixa de Girona, 1994, 96 pàg. (Quaderns de la Revista de Girona, 50).

THARRATS, Joan-Josep. *Art de la il·luminació a la Catalunya del segle XX*. Discurs d'ingrés de l'acadèmic electe II·lm. Sr... llegit al Saló Daurat de la Casa Llotja el dia 16 de febrer de 1994. Discurs de contestació de l'Acadèmic Numerari II·lm. Sr. Josep Maria Garrut i Romà. Barcelona, Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, 1994, 30 pàg.

VICENS i PASCUAL, Carles. *Dansa i absència*. Barcelona, Columna - El Pont de Pedra, 1993, 66 pàg.

VILA, Montserrat (comp.). *Atenció a la diversitat*. XI Jornades d'Universitat i Educació Especial. Girona, Universitat, 1994, 304 pàg.